

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยได้นำเสนอตามหัวข้อเรื่องดังต่อไปนี้

1. แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

- 1.1 ความหมายของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 1.2 ความสำคัญของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 1.3 องค์ประกอบของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 1.4 ลักษณะของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ดี
- 1.5 ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. บริบทการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 3.1 งานวิจัยในประเทศ
- 3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.1 ความหมายของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นแผนที่สถานศึกษาจะต้องจัดทำขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2544, หน้า 5) ให้ความหมายของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ว่า แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง แผนที่จัดทำอย่างเป็นระบบบนพื้นฐานของข้อมูลสถานศึกษา ประกอบด้วยเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแนวปฏิบัติที่ชัดเจน สมบูรณ์ ครอบคลุมการพัฒนาทุกกิจกรรม ที่เป็นส่วนประกอบหลักของการจัดการศึกษาและเป็นที่ยอมรับร่วมกันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไป ปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายของแต่ละกิจกรรมที่กำหนดอย่างสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และมาตรฐาน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำริ บุญชู (2545, หน้า 53) ให้ความหมายของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ว่า แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง แผนแม่บทในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษา ที่เกิดจากการวางแผนและพันธสัญญาร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรในสถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายในระยะเวลาที่กำหนด

สำราญ หลาบคำ (2549, หน้า 3) ให้ความหมายของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ว่า แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง แผนที่จัดทำอย่างเป็นระบบบนพื้นฐานของข้อมูล สถานศึกษา ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ครอบคลุมการพัฒนาทุกกิจกรรมที่เป็นส่วนประกอบหลักของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และเป็นที่ยอมรับร่วมกันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมชาย วงศ์เกษม (2549, หน้า 3) ให้ความหมายของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ว่า แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง แผนที่จัดทำเป็นอย่างระบบบนพื้นฐานของข้อมูล ของสถานศึกษาประกอบด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์และแนวปฏิบัติชัดเจน ครอบคลุมทุกการพัฒนาทุกกิจกรรมที่เป็นส่วนประกอบหลักของการจัดการศึกษาและเป็นที่ยอมรับกันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง แผนที่จัดทำอย่างเป็นระบบ บนพื้นฐานของข้อมูลสถานศึกษา เกิดจากการวางแผนร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรในสถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ครอบคลุมการพัฒนาทุกกิจกรรม เป็นส่วนประกอบหลักของการจัดการศึกษาและเป็นที่ยอมรับ ร่วมกันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไป ปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมาย ของแต่ละกิจกรรมที่กำหนดอย่างสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และมาตรฐาน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 ความสำคัญของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีความสำคัญในการกำหนดทิศทางของจัดการศึกษา ในสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งได้มี นักวิชาการกล่าวถึงความสำคัญของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2544, หน้า 21) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

1. เป็นทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยออกแบบกิจกรรมการ พัฒนาด้านต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจะต้องจัดการให้มีมาตรฐานสูงขึ้นไว้ล่วงหน้า บนพื้นฐาน

ความเป็นไปได้ ในการดำเนินงานของสถานศึกษาซึ่งเปรียบเสมือนแผนที่หรือพิมพ์เขียวการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในทิศทางการพัฒนา

2. เป็นเครื่องมือสร้างความเชื่อมั่นแก่ชุมชน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องว่า สถานศึกษาจะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรได้ ดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่จัดทำขึ้น

3. เป็นเอกสารสำหรับการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในและภายนอก โดยการดำเนินงานของสถานศึกษาจะเป็นไปตามกรอบงานที่แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษากำหนด

คำริ บุญชู (2545, หน้า 53) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้สถานศึกษามีการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ในมาตรา 47 และมาตรา 48 ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย ตามความในมาตรา 47 วรรคสองดังกล่าวเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 โดยกำหนดไว้ว่า ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย

1. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
2. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
6. การประเมินคุณภาพการศึกษา
7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
8. การผุ้จระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

จะเห็นได้ว่าการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นองค์ประกอบ 1 ใน 8 ประการของระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัยทุกแห่งต้อง ดำเนินการจัดให้มีขึ้นทุกองค์ประกอบ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 (2549, หน้า 2 - 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ไว้ดังนี้

1. เป็นแผนที่ใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหา และความจำเป็นอย่างเป็นระบบ และมีแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับ

2. กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย สภาพความสำเร็จของการพัฒนาชัดเจน และเป็นรูปธรรม

3. กำหนดวิธีการดำเนินงานที่มีหลักวิชาการ หรือผลการวิจัยหรือข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่อ้างอิงได้ ครอบคลุมการพัฒนาด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การพัฒนาบุคลากรและการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

4. กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษาทุกคนรวมทั้งผู้เรียนรับผิดชอบ และดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. กำหนดแหล่งวิทยากรภายในที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการ

6. กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคลากรในชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

7. กำหนดการใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

สำราญ หราบคำ (2545, เว็บไซต์) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ไว้ดังนี้

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรา 47 นำไปสู่ การออกกฎกระทรวงว่าด้วย หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 ลงวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 ที่กำหนดให้สถานศึกษา ต้องมีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ด้วยกระบวนการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง อันประกอบด้วย 8 ภารกิจหลัก ได้แก่ การจัดระบบ การบริหารและสารสนเทศ การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและประเมินผลคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และการผุดงระบบ การประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาสอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษาของ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของชุมชน ในกฎกระทรวงดังกล่าวได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของ สถานศึกษาโดยคำนึงถึงหลักและครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้

1. เป็นแผนที่ใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพ ปัญหา และความจำเป็นอย่างเป็นระบบ และมี แผนการปฏิบัติการประจำปีรองรับ

2. กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และสภาพความสำเร็จของการพัฒนาไว้ อย่างต่อเนื่อง ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

3. กำหนดวิธีการดำเนินงานที่มีหลักวิชาการ หรือผลการวิจัย หรือข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่ อ้างอิงได้ ให้ครอบคลุมการพัฒนาด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่ เป้าหมายที่กำหนดไว้

4. กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษาทุกคนรวมทั้งผู้เรียนรับผิดชอบ และ ดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. กำหนดแหล่งวิทยากรภายนอกที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการ

6. กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคลากรในชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

7. กำหนดการใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ยังกำหนดให้สถานศึกษาดำเนินงาน ตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษา รวมทั้งมีการกำกับ ติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และบรรลุ เป้าหมายที่กำหนด และในการตรวจสอบทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีการตรวจสอบ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ครอบคลุม วิทยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย การจัด กระบวนการเรียนรู้ การบริหารจัดการ และการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ที่สถานศึกษากำหนด จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างมากในการกำหนดทิศทาง เป้าหมาย วิธีการทำงาน และผลสำเร็จร่วมกัน ของผู้มีส่วนได้เสีย (Stake holder) ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

อัญชลี ธรรมะวิสิกุล (2552, เว็บไซค์) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ไว้ดังนี้

1. วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการ ของชุมชนและบรรลุตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

2. ชุมชนมีส่วนร่วม สนับสนุน ส่งเสริม การดำเนินงานจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

3. เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ตรงต่อความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

4. ให้ผู้เรียนได้รู้แนวทางในการเรียนรู้และสามารถกำหนดบทบาทของตนเองได้ถูกต้อง จากความสำคัญของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุป ความสำคัญได้ดังนี้

1. เป็นทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ทำให้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ตรงต่อความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน
2. เป็นเครื่องมือสร้างความเชื่อมั่นแก่ชุมชน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง ว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพเหมาะสมกับผู้เรียน
3. เป็นเอกสารสำหรับการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในและภายนอก และเป็นตัวช่วยในการปรับปรุงงาน
4. ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมให้ความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษา

1.3 องค์ประกอบของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งอาจจะมีองค์ประกอบและรูปแบบการจัดทำที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทของสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นขนาดของสถานศึกษา ความซับซ้อนของภาระงาน และศักยภาพของสถานศึกษา ในที่นี้จะขอกล่าวถึงองค์ประกอบของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่นักวิชาการได้กล่าวถึงและเสนอแนะไว้โดยทั่วไป ดังนี้

กรมวิชาการ (2544, หน้า 67 - 74) ได้เสนอแนะองค์ประกอบของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. ปก ระบุชื่อสถานศึกษา ชื่อแผน และช่วงเวลาที่ใช้แผนนี้
2. คำนำ
3. สารบัญ
4. ภาพรวมของสถานศึกษา ประกอบด้วย

4.1 ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาตามสภาพชุมชน ประกอบด้วย

4.1.2 ข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา เช่น จำนวนบุคลากร ทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวก อัตราส่วนของข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็น

4.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน เช่น สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของชุมชน ความร่วมมือของชุมชน เป็นต้น

4.2 การดำเนินงานของสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในช่วงที่ผ่านมา ได้แก่ความสำเร็จที่โดดเด่นที่สถานศึกษาภาคภูมิใจ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในสาขาวิชาหลัก ตามที่กำหนดในหลักสูตร เป็นต้น

4.3 สรุปสถานภาพปัจจุบันของสถานศึกษา และปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ซึ่งให้เห็นสภาพจุดเด่นของสถานศึกษา สภาพปัญหา อุปสรรค และจุดด้อยของสถานศึกษา

5. เจตนารมณ์ของสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจปณิธานที่สถานศึกษา และชุมชน ยึดมั่นและหล่อหลอมเป็นแนวปฏิบัติของสถานศึกษาในการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นสู่คุณภาพของผู้เรียน

5.1 วิสัยทัศน์ เป็นเจตนารมณ์หรือความตั้งใจที่กว้าง ครอบคลุมทุกเรื่อง ของสถานศึกษา และเน้นการคิดไปข้างหน้าเป็นสำคัญ แสดงถึงความคาดหวังในอนาคตโดยมิได้ ระบุวิธีดำเนินงาน

5.2 ภารกิจ (หรือพันธกิจ) เป็นข้อความที่แสดงเจตนารมณ์และวิธีการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุถึงวิสัยทัศน์ซึ่งมีลักษณะค่อนข้างเป็นนามธรรมมาก ข้อความ ภารกิจแสดงว่า สถานศึกษาปรารถนาที่จะสัมฤทธิ์ผลอะไรในปัจจุบัน และยังนำไปสู่การวางแนวปฏิบัติ ด้านพฤติกรรมของบุคลากรด้วย

5.3 เป้าหมาย (หรือจุดมุ่งหมาย) เพื่อให้ภารกิจที่กำหนดมีความเป็นไปได้ชัดเจน ยิ่งขึ้น สถานศึกษาจะต้องกำหนดเป้าหมายที่ครอบคลุมด้านต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ ต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา เช่น ในด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้านหลักสูตรและการเรียน การสอน สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ การจัดการองค์กร การพัฒนาวิชาชีพ และการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ของชุมชน เป็นต้น

6. เป้าหมายการพัฒนา (หรือวัตถุประสงค์) และยุทธศาสตร์การพัฒนา คุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา

6.1 เป้าหมายการพัฒนาเป็นผลลัพธ์ที่คาดหวัง ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เป้าหมายนี้ได้มาจากประเด็นสำคัญการพัฒนา อันมาจากการวิเคราะห์ความต้องการ และความจำเป็น แล้วกำหนดระยะเวลาที่จะพัฒนาว่าจะเป็น 1 ปี 2 ปี หรือ 3 ปี

6.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพสถานศึกษา ระบุยุทธศาสตร์ที่สถานศึกษา ใช้ อันเป็นยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ มีงานวิจัยรองรับสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาให้บรรลุผลตามเป้าหมายได้

7. แผนปฏิบัติการประจำปี เป็นแผนที่กำหนดกิจกรรมที่จะดำเนินการในแต่ละปี เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ภายในระยะเวลาที่กำหนด

8. การระดมทรัพยากร แหล่งสนับสนุนงบประมาณ และสรุบบประมาณ ในแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาจะบอกจำนวนงบประมาณรวมที่จะต้องใช้ในแต่ละปี และแหล่งที่สถานศึกษาจะสามารถระดมทรัพยากร และการสนับสนุนด้านงบประมาณได้

9. การประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน และแหล่งวิทยากรภายนอก เพื่อการสนับสนุนทางวิชาการและอื่น ๆ เพื่อการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษา โดยระบุว่าขอความร่วมมือจากหน่วยงานใด ในเรื่องใด เป็นต้น

10. การแสดงภาระความรับผิดชอบการจัดการศึกษาของสถานศึกษา กล่าวโดยสรุป คือการประเมินคุณภาพผู้เรียน การประเมินความก้าวหน้าของสถานศึกษา การผจญระบบคุณภาพ ของสถานศึกษา และการรายงานผลการปฏิบัติของสถานศึกษาต่อผู้เรียน บิดา มารดา ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

11. กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และการขอรับความเห็นชอบ ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยกล่าวสั้น ๆ ถึงกระบวนการจัดทำแผน การทบทวนปรับปรุงแผน การสร้างการยอมรับ และประชาสัมพันธ์แผนและการขอรับ ความเห็นชอบในแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาจากเขตพื้นที่

12. ข้อมูลอื่น ๆ เช่น

12.1 นิยามศัพท์ที่ใช้ในแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาเพื่อความเข้าใจตรงกัน

12.2 การเผยแพร่การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา แจกจ่ายแผนกับหน่วยงานใด และบุคคลใดบ้าง เป็นต้น

12.3 คณะจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

สำราญ หลาบคำ (2545, เว็บไซต์) ได้เสนอแนะองค์ประกอบของแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. ปก (ระบุชื่อแผน ชื่อสถานศึกษา และช่วงเวลาที่ใช้แผน)
2. คำนำ
3. สารบัญ
4. ภาพรวมของสถานศึกษา ประกอบด้วย

4.1 ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาตามสภาพชุมชน บรรยายสรุปสาระสำคัญสั้นๆ เพื่อความเข้าใจในบริบทกระบวนการจัดการศึกษาในชุมชน สาระข้อมูลอาจประกอบด้วย

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา เช่น ประวัติของสถานศึกษา จำนวนนักเรียน ครู บุคลากร อาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก/สาธารณูปโภค โครงสร้างการบริหาร/เทคนิค การบริหารจัดการ หลักสูตรและการใช้หลักสูตร อัตราส่วนของข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็น

4.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน เช่น สถานที่ตั้ง สถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ ของชุมชน ความร่วมมือของชุมชน เป็นต้น การนำเสนอข้อมูลควรเขียนให้สั้น กระชับได้ใจความ และควรใช้กราฟแผนภูมิ ในการนำเสนอข้อมูล

4.2 การดำเนินงานของสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปีการศึกษา ที่ผ่านมา โดยกล่าวถึงความสำเร็จที่โดดเด่นที่สถานศึกษาภาคภูมิใจ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนตามกลุ่ม สาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับประเทศ ระดับเขตการศึกษา และหน่วยงานอื่นๆ เป็นต้น นอกจากนี้ควรนำเสนอผลการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดองค์การ/การบริหารจัดการ การพัฒนาวิชาชีพครู สิ่งแวดล้อม ของสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

4.3 สรุปสถานภาพปัจจุบันของสถานศึกษา และปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ ของผู้เรียน ซึ่งให้เห็นสภาพจุดเด่นของสถานศึกษา สภาพปัญหาอุปสรรคและจุดด้อยของสถานศึกษา สิ่งที่ทำทลายความสามารถของสถานศึกษาและประเด็นสำคัญที่สถานศึกษากำหนดเพื่อการพัฒนา สถานศึกษาในระยะต่างๆ ได้แก่ ระยะ 3 ปี และรายปี (ซึ่งจะตรงกับเป้าหมายการพัฒนา ในข้อที่ 6) แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษามีได้กำหนดตายตัวว่า รอบระยะเวลาของแผน จะครอบคลุมกี่ปี ทั้งนี้ให้อยู่กับดุลพินิจของสถานศึกษาที่กำหนดรอบระยะเวลาได้ ตามความเหมาะสมและวิธีปฏิบัติของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ซึ่งอาจจัดทำเป็นแผน 1 ปี หรือระยะ 2 - 3 ปี ก็ได้

5. เจตนารมณ์ของสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจในปณิธานที่สถานศึกษาและชุมชน ยึดมั่นและหลอมหลอมเป็น แนวปฏิบัติของสถานศึกษาที่มุ่งสู่คุณภาพของผู้เรียน บางครั้งอาจเขียน อยู่ในลักษณะปรัชญา อุดมการณ์ คำขวัญ คติพจน์ ของสถานศึกษาก็เป็นได้

6. ยุทธศาสตร์การพัฒนากฎหมายการศึกษาของสถานศึกษา ขั้นตอนนี้เริ่มเข้าสู่ การวางแผนการพัฒนาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์การดำเนินงาน ฉะนั้นจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่ต้องใช้เวลาในการทบทวนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากฎหมาย การศึกษาในปีการศึกษาที่ผ่านมา ในขั้นนี้จะพบว่าการดำเนินงานมีอะไรที่ราบรื่นเนื่องจากข้อมูล อาจมีปัญหา เช่น ข้อมูลที่ไม่มีความสมบูรณ์ ข้อมูลไม่ตรงกัน ขัดแย้งกัน หรือไม่ชัดเจน ฉะนั้น จะต้องมีการอภิปรายนำข้อมูลกันอย่างกว้างขวาง การใช้คณะผู้ทบทวนมากกว่า 1 คณะ มาตรวจสอบข้อมูลจะมั่นใจในความถูกต้อง ในการ วิเคราะห์ข้อมูลจะต้องอภิปราย และร่วมตัดสินใจ ทั้งนี้อาจใช้เทคนิคในการวิเคราะห์สถานศึกษาเข้ามาช่วย เช่น การสำรวจ ความคิดเห็น เทคนิคการรวมพลังสร้างสรรค์องค์การ (Appreciation Influence Control : AIC) เทคนิคการวิเคราะห์ศักยภาพองค์กร (Strength Weakness Opportunity Threats : SWOT) หรืออาจ

เป็นเทคนิคอื่นๆ ที่เอื้อต่อการให้ทุกคนมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด หลังจากนั้นก็นำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) การกำหนดพันธกิจ (Mission) การกำหนดเป้าหมาย (Goal) การกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategic) และจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (School priorities)

6.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ เป็นการคาดหวังสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตสอดคล้องกับ สภาพการที่สนองเจตนารมณ์ของสถานศึกษาและความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน

6.2 การกำหนดพันธกิจ เป็นบทบาทหลักและพันธะที่สถานศึกษาต้องดำเนินการเพื่อพัฒนาให้ถึงวิสัยทัศน์

6.3 การกำหนดเป้าหมาย เพื่อให้พันธกิจที่กำหนดเป็นไปได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น สถานศึกษาต้องกำหนดเป้าหมายให้ครอบคลุมพันธกิจที่สถานศึกษาต้องดำเนินการใน ระดับนี้เป็นผลลัพธ์ปลายทางที่สถานศึกษาคาดหวังจะบรรลุภายในช่วงเวลาที่ กำหนด ลักษณะการเขียนยังเป็นผลลัพธ์กว้าง ๆ

6.4 การกำหนดจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยนำเป้าหมายของสถานศึกษามาจัดอันดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการในการ พัฒนา เพื่อนำมากำหนดจุดเน้นการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

6.5 การกำหนดยุทธศาสตร์ เป็นแนวทางหรือวิธีการต่างๆ ที่จะนำสถานศึกษาไปสู่การบรรลุผลตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่กำหนด

6.6 การกำหนดสภาพความสำเร็จ เป็นสิ่งที่บ่งชี้ว่าการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ จะประสบผลสำเร็จผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจถึงความสำเร็จของงาน

7. แผนปฏิบัติการประจำปี หรือแผนย่อยของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสถานศึกษา เพื่อลงสู่การปฏิบัติหรือแผนปฏิบัติงาน (Action plan) ที่ระบุสาระสำคัญเกี่ยวกับแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่จะดำเนินการสอดคล้องกับเป้าหมาย ยุทธศาสตร์หรือวิธีการดำเนินงาน ขั้นตอนการปฏิบัติ ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบและงบประมาณ รูปแบบการเขียนนิยมใช้ตารางซึ่งจะช่วยให้เห็นความเชื่อมโยงตั้งแต่เป้าหมายยุทธศาสตร์ จุดเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลา และงบประมาณ

8. การระดมทรัพยากร แหล่งสนับสนุนงบประมาณ และสรุบบประมาณในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะบอกจำนวนงบประมาณที่จะใช้ในรอบปี การศึกษาและแหล่งที่สถานศึกษาจะสามารถระดมทรัพยากร และการสนับสนุนด้านงบประมาณได้ สำหรับการจัดทำแผนงบประมาณจะเป็นการดำเนินงานแยกจากแผนปฏิบัติการรายปี

อัญชลี ธรรมะวิทีกุล (2552, เว็บไซต์) ได้เสนอแนะองค์ประกอบของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. ภาพรวมของสถานศึกษา (School profile) เป็นการนำเสนอข้อมูลโดยสังเขป เพื่อแสดงความเป็นมา สภาพปัจจุบันเป็นการนำเสนอข้อมูลโดยสังเขป และทิศทางในอนาคตของสถานศึกษา

1.1 ข้อมูลทั่วไปของชุมชน ได้แก่ สภาพทางภูมิศาสตร์การศึกษา การประกอบอาชีพ เศรษฐกิจ การปกครอง ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม ฯลฯ

1.2 ประวัติความเป็นมาของสถานศึกษา

1.3 โครงสร้างการบริหารของสถานศึกษา แผนภูมิการบริหาร พร้อมทั้งบทบาทหน้าที่

1.4 โครงการสร้างการจัดการศึกษา ได้แก่ หลักสูตรกิจกรรมที่ใช้ในการจัดการศึกษากลุ่มเป้าหมายที่ให้บริการ และการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการของชุมชน

1.5 มาตรฐานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

2. ทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ที่จะมุ่งมั่นสู่ความเป็นเลิศในการจัดการศึกษาให้แก่ชุมชน ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

2.1 วิสัยทัศน์ (Vision) เป็นเจตนารมณ์หรือความตั้งใจที่กว้างๆ ครอบคลุมทุกภารกิจของสถานศึกษา มุ่งการคิดไปข้างหน้า แสดงถึงความคาดหวังในอนาคต ข้อความ วิสัยทัศน์จะสื่อถึงอุดมการณ์ หลักการ ความเชื่อ และอนาคตที่พึงประสงค์ของสถานศึกษาและชุมชน ข้อความวิสัยทัศน์จะต้องมีความชัดเจน เป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา การเขียนวิสัยทัศน์ที่ดีให้ค่านึงว่าจะสามารถสร้างความศรัทธาและจุดประกายความคิดให้แก่ผู้ปฏิบัติได้

2.2 ภารกิจหรือพันธกิจ (Mission) เป็นข้อความที่แสดงเจตนารมณ์และวิธีการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุถึงวิสัยทัศน์

2.3 เป้าหมายของสถานศึกษา (School goals) เป็นข้อความที่ระบุผลลัพธ์ปลายทางที่สถานศึกษาจะดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จ ในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การกำหนดเป้าหมายเพื่อให้ภารกิจที่กำหนดมีความเป็นไปได้และมีความชัดเจนยิ่งขึ้น สถานศึกษาจะต้องกำหนดเป้าหมายที่ครอบคลุมด้านต่างๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการของสถานศึกษา เช่น ในด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ด้านหลักสูตร และการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ การจัดองค์กร การพัฒนาวิชาชีพ และการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของชุมชน เป็นต้น เป้าหมายที่กำหนดในระดับนี้ เป็นผลลัพธ์ปลายทางที่สถานศึกษาคาดหวังจะบรรลุภายในเวลาที่กำหนด ลักษณะการเขียนยังเป็นผลลัพธ์กว้างๆ

3. แผนปฏิบัติการ เป็นแผนที่กำหนดกิจกรรมที่จะดำเนินการในแต่ละปี เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระยะที่กำหนด แผนปฏิบัติการประกอบด้วย สังเขปรายละเอียดของกิจกรรม หรือขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด ผู้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรมหรือขั้นตอนการปฏิบัติ ระยะเวลา งบประมาณ และแหล่งงบประมาณ รูปแบบการเขียนนิยมใช้ตารางซึ่งจะช่วยให้เห็นความเชื่อมโยง ตั้งแต่เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ มาตรฐานที่เป็นจุดเน้นของการพัฒนา วิธีการประเมินผล ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลา งบประมาณในแต่ละกิจกรรม

4. การระดมทรัพยากร ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะต้องแสดงให้เห็นถึงแหล่งสนับสนุนงบประมาณและสรุปงบประมาณในแผนพัฒนาคุณภาพ ซึ่งจะต้องบอกจำนวนงบประมาณที่จะต้องใช้ในแต่ละปี และแหล่งที่สถานศึกษาจะสามารถระดมทรัพยากรและสนับสนุนงบประมาณได้

5. การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานเครือข่าย การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานเครือข่าย และแหล่งวิทยาการภายนอก เพื่อสนับสนุนทางวิชาการ เพื่อดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งควรจะต้องเขียนไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 47 - 48) ได้เสนอแนะองค์ประกอบของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาไว้ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นการแนะนำสถานศึกษาในภาพรวม

ส่วนที่ 2 ทิศทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการของสถานศึกษา เช่น วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์

ส่วนที่ 3 กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และตัวชี้วัดความสำเร็จ

ส่วนที่ 4 โครงการและกิจกรรมตามกลยุทธ์ พร้อมงบประมาณ (ระยะเวลา 3 - 5 ปี)

ส่วนที่ 5 การกำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงาน

ภาคผนวก สำเนาคำสั่งคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ 3 - 5 ปี)

บันทึกการให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ 3 - 5 ปี) ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากองค์ประกอบของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย ภาพรวมของสถานศึกษา เป้าหมายของสถานศึกษา จุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา บทบาท และหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา โครงการและกิจกรรม

ตามกลยุทธ์ การกำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงาน ซึ่งแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา จะเป็นเครื่องมือในการสร้างความเชื่อมั่นแก่ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องว่าสถานศึกษาสามารถพัฒนา ผู้เรียนให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรได้ โดยดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้นมา

1.4 ลักษณะของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ดี

แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีความสำคัญในการกำหนดทิศทางของจัดการศึกษา ในสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้น แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่จะทำให้สถานศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการศึกษา ได้นั้นจะต้องเป็นแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ดี ซึ่งได้มีนักวิชาการกล่าวถึงลักษณะแผนพัฒนา คุณภาพการศึกษาที่ดีไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2544, หน้า 22 - 23) ได้ระบุถึงลักษณะของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่ดีว่าแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ดีจะสร้างความเชื่อมั่นได้ว่า สถานศึกษาได้พัฒนาศักยภาพ การจัดการศึกษาให้สามารถดำเนินการได้บรรลุตามเป้าหมาย แผนที่ดีควรมีลักษณะสำคัญ 9 ประการ ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบต่าง ๆ ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีความชัดเจน สอดคล้องรับกันอย่างสมเหตุสมผลและเป็นระบบ
2. ระบบการสนับสนุนภายใน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องต้องเห็นชอบกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และให้การสนับสนุนและร่วมมืออย่างจริงจังในการนำแผนสู่การปฏิบัติ
3. เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และตัวบ่งชี้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ต้องเป็นสิ่งที่สังเกตได้และวัดได้ในเชิงปริมาณ
4. ยุทธศาสตร์และเทคนิควิธีต่าง ๆ ที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอน การวัด และ ประเมินผลตลอดจนการบริหารจัดการ ต้องตั้งอยู่บนรากฐานทางทฤษฎี หรือหลักวิชา ที่ถูกต้องและต้องมีผลการวิจัยเชิงประจักษ์สนับสนุนประสิทธิภาพและประสิทธิผล
5. แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต้องกำหนดรูปแบบและวิธีการพัฒนา บุคลากรที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจตามแผนอย่างได้ผลดี
6. แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ต้องระบุแหล่งวิทยากรภายนอก ที่จะให้ความร่วมมือช่วยเหลือและสนับสนุนทางวิชาการ
7. ผู้ปกครองและชุมชนต้องมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมและรับบทบาทสำคัญในกิจกรรม ต่าง ๆ ตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

8. ต้องมีการประสานสัมพันธ์และระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ เช่น หน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน สถาบันและมูลนิธิต่าง ๆ เพื่อนำมาสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

9. ต้องมีเครื่องมือและระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำริ บุญชู (2545, หน้า 54) ได้ระบุถึงลักษณะของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ดีว่า จากที่ได้ มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย ซึ่งได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ดังกล่าวมาแล้วนั้น ได้มีการระบุไว้ในข้อ 2.5 ว่าให้สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษา โดยคำนึงถึงหลักและครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้

1. ต้องเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็นอย่างเป็นระบบ และมีแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับ

2. มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและภาพความสำเร็จของการพัฒนาไว้อย่างต่อเนื่อง ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

3. มีการกำหนดวิธีดำเนินการที่มีหลักวิชา ผลการวิจัย หรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ ให้ครอบคลุมการพัฒนาด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากรและการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

4. มีการกำหนดแหล่งวิทยากรภายนอกที่ให้การสนับสนุนด้านวิชาการ

5. กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษาทุกคนรวมทั้งผู้เรียนรับผิดชอบและดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางให้ ผู้ปกครองและบุคลากรในชุมชนเข้ามาส่วนร่วมในการดำเนินการ

7. กำหนดการจัดงบประมาณและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

จากลักษณะของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ดีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ดี ควรมีลักษณะ คือ มีความชัดเจนไม่ว่าจะเป็นเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และตัวบ่งชี้ และต่อเนื่อง มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน มีการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการกระทำร่วมกันกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

1.5 ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นแผนที่ต้องมีการดำเนินการเป็นขั้นตอน และทำอย่างเป็นระบบทำให้ได้แผนพัฒนาคุณภาพที่ดี สามารถนำไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งได้มีนักวิชาการกล่าวถึงขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2544, หน้า 25 - 66) ได้ระบุถึงขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ว่า วิธีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษามีหลายวิธี ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของสถานศึกษาจะเลือกใช้วิธีการใด ทั้งนี้จะต้องเป็นแผนที่สะท้อนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์ของแผน ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความพร้อมและความจำเป็นของสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ และพิจารณาแนวทางแก้ไขตามประเด็นสำคัญ

การพัฒนา

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดแผนปฏิบัติการรายปี

ขั้นตอนที่ 5 การเขียนแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 6 การนำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ

โดยจะแสดงรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เป็นการริเริ่มดำเนินการโดยระดับนโยบายคัดเลือก สรรหาแต่งตั้งบุคลากรที่มีประสบการณ์สูง เป็นคณะจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และเริ่มต้นกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ๆ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การจัดตั้งคณะจัดทำแผน

2. การทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่

3. การประสานความร่วมมือทางวิชาการ

4. การวางแผนการทำงานของคณะจัดทำแผน

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษา ขั้นนี้เป็นหัวใจของกระบวนการวางแผน สถานศึกษาจะได้รู้สภาพปัญหาความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษา และลำดับของประเด็นการพัฒนา ขั้นตอนนี้จะเกี่ยวข้องมากกับข้อมูล เกี่ยวกับการเรียน และผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โปรแกรมการจัดการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อมภายใน

และภายนอกที่สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา เป็นต้น ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การทำความเข้าใจวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา
2. การจัดทำภาพรวมของสถานศึกษา
3. การสำรวจความต้องการทางการศึกษาของผู้เรียน
4. การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการด้านการศึกษาของผู้เรียน และกำหนดประเด็นสำคัญ

การพัฒนา

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ และพิจารณาแนวทางแก้ไขตามประเด็นสำคัญ การพัฒนา เป็นขั้นที่วิเคราะห์สาเหตุและปัญหา หรือความต้องการตามประเด็นสำคัญการพัฒนา ผู้เรียน เพื่อให้เข้าใจสภาพปัญหาความต้องการอย่างถ่องแท้โดยใช้กระบวนการอภิปราย ระดมพลังสมองและตัดสินใจที่สำคัญร่วมกันในการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ทบทวนประเด็นสำคัญการพัฒนา
2. ตัดสินใจเลือกประเด็นที่จะดำเนินการ
3. เขียนเป้าหมายการพัฒนา
4. เขียนยุทธศาสตร์การพัฒนา

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดแผนปฏิบัติการรายปี ในขั้นนี้เป็นการวางเค้าโครงแผนปฏิบัติการรายปี และสร้างให้เกิดความผูกพันในภาระหน้าที่ของบุคลากรของสถานศึกษาให้ทราบสภาพ ปัญหา เป้าหมายการพัฒนา ตลอดจนร่วมพิจารณาหาแนวทางแก้ไขสภาพปัญหาได้อย่างครอบคลุม รอบครอบยิ่งขึ้น และยอมรับที่จะนำไปปฏิบัติร่วมกัน ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดแผนปฏิบัติการรายปี
2. การตรวจสอบความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายพัฒนากับแผนปฏิบัติการรายปี

ขั้นตอนที่ 5 การเขียนแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ขั้นนี้เป็นการลงมือการเขียนแผน ทั้งนี้ ควรนัดหมายล่วงหน้าเพื่อคณะจัดทำแผนสามารถร่วมเขียนแผนได้อย่างเต็มที่ แผนพัฒนาคุณภาพควรสะท้อนสิ่งต่อไปนี้ คือ แหล่งงบประมาณ การวางแผนเปลี่ยนแปลงตั้งอยู่บนพื้นฐานงานวิจัย การประเมินผลบนพื้นฐานข้อมูล การแสดงความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการประสานความร่วมมือระหว่างกิจกรรมต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 6 การนำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ เป็นการกล่าวถึงความสำคัญของการยอมรับและพันธะผูกพันต่อแผนพัฒนาคุณภาพการอันจะก่อให้เกิดการนำไปปฏิบัติทั่วทั้งสถานศึกษา ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างการยอมรับ
2. มอบหมายปฏิบัติการอย่างเป็นทางการ
3. ทำความเข้าใจส่วนต่าง ๆ ของแผน

คำริ บุญชู (2545, หน้า 52 - 57) ได้ระบุถึงขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ว่า การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

ขั้นที่ 2 การประเมินความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษา

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ปัญหาสาเหตุและพิจารณาแนวทางแก้ไขตามประเด็นสำคัญ
การพัฒนา

ขั้นที่ 4 การกำหนดแผนปฏิบัติการรายปี

ขั้นที่ 5 การเขียนแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

ขั้นที่ 6 การนำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ

โดยจะแสดงรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมการ ผู้บริหารสถานศึกษาประชุมคณะบุคคลประกอบด้วยผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษา เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนที่มีความรู้ แนวคิดในการปฏิรูปสถานศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้ และการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อหารือเกี่ยวกับการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผน คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่วิเคราะห์ความต้องการและความจำเป็น ตลอดจนวางแผนยุทธศาสตร์

2. การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผน คณะกรรมการจัดทำแผนควร ประกอบด้วยบุคลากรทั้งจากสถานศึกษา ชุมชนและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้แทนระดับชั้นกลุ่มสาระ ผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้แทนชุมชน เจ้าหน้าที่เขตพื้นที่การศึกษา และอาจมีผู้แทนนักเรียน หรือผู้แทนจากกลุ่มวิชาชีพด้วย จำนวนของคณะกรรมการอยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา ควรเป็นผู้มีทักษะอย่างดียิ่งในด้าน การจัดการองค์กร เป็นที่นับถือของชุมชน เป็นที่ยอมรับ เป็นตัวแทนหลักของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ สถานศึกษา อาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการชุดต่าง ๆ ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะได้ตามความเหมาะสม

3. การทำความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ คณะกรรมการควรเข้าใจองค์ประกอบที่สำคัญ เช่น การประเมินเพื่อสำรวจสภาพปัญหาและความจำเป็น การปรับเป้าหมายและทิศทางการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้อง กับมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาหรือเลือกใช้รูปแบบ วิธีหรือนวัตกรรม การเรียนการสอนที่ตอบสนองสภาพปัญหาและความจำเป็น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและบุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เป็นต้น

4. การประสานความร่วมมือทางวิชาการ การประสานขอรับความช่วยเหลือทางวิชาการจากผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานต้นสังกัดมีความจำเป็น ฉะนั้นช่วงต้นของการดำเนินการ คณะกรรมการจัดทำแผนควรกำหนด การขอรับความร่วมมือจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาที่มีความเด่นในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพ มหาวิทยาลัยและหน่วยงานในเขตพื้นที่ ตลอดจนอาจขอความร่วมมือในการวิเคราะห์ความต้องการและความจำเป็น การเขียนเป้าหมายที่ดี หรือการเลือกใช้ยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น

5. การวางแผนการทำงานของคณะกรรมการ การวางแผนจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เป็นงานที่ต้องใช้เวลาในการวิเคราะห์ อภิปราย ทบทวนข้อมูลที่สะท้อนผลลัพธ์ จึงมักใช้เวลาเกือบตลอดปีการศึกษา คณะกรรมการควรประชุมพิจารณาร่วมกัน เพื่อกำหนดกรอบภาระงานและกรอบเวลาให้ชัดเจน ทำให้เห็นภาพการดำเนินงานตลอดแนว

ขั้นที่ 2 การประเมินความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษา ขั้นนี้เป็นหัวใจของกระบวนการวางแผน สถานศึกษาจะได้รู้สภาพปัญหา ความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษา และลำดับประเด็นการพัฒนา ขั้นตอนนี้เกี่ยวข้องมากกับข้อมูล เกี่ยวกับการเรียนและผลการเรียนของผู้เรียน โปรแกรมการจัดการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกที่สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ขั้นนี้ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. การทำความเข้าใจวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา การทำความเข้าใจวิสัยทัศน์และพันธกิจดำเนินการได้ คือ เมื่อเริ่มกระบวนการประเมินความต้องการและความจำเป็น โดยการอภิปรายกันภายในกลุ่มถึงเป้าหมาย ผลการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดสิ่งที่จะพัฒนาปรับปรุงผลสรุปจากการอภิปรายจะนำไปสู่ความเข้าใจวิสัยทัศน์และพันธกิจได้ชัดเจน หลังการประเมินความต้องการและความจำเป็น จึงนำข้อมูลที่ได้มาประมวลให้เกิดความเข้าใจวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา

2. การจัดทำภาพรวมของสถานศึกษา ภาพรวมของสถานศึกษา เป็นสิ่งเปราะบางสำคัญของข้อมูลปัจจุบันด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาที่รวบรวมไว้ ณ แหล่งเดียวกัน เป็นประโยชน์ต่อคณะกรรมการครอบคลุมความพยายามของสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพ

พร้อมผลสำเร็จของการดำเนินงาน และเป้าหมายอันเป็นจุดท้าทายความสามารถที่สถานศึกษาได้กำหนดขึ้น

3. การสำรวจความต้องการด้านการศึกษาของผู้เรียน ขั้นตอนนี้จึงเป็นการอภิปรายเพื่อให้ทราบสภาพปัญหา จุดแข็ง จุดที่ควรพัฒนา โอกาสและข้อจำกัด โดยมีข้อมูลที่ต้องสมบูรณ์ที่สุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการด้านการศึกษาของผู้เรียน และกำหนดประเด็นสำคัญ การพัฒนาขั้นตอนนี้เป็นขั้นสำคัญที่ต้องใช้เวลา และแรงกายแรงใจในการทบทวนข้อมูล จัดลำดับความต้องการ และกำหนดประเด็นที่จะพัฒนา การใช้คณะผู้ทบทวนข้อมูลมากกว่า 1 คณะมาตรวจสอบข้อมูลจะทำให้มั่นใจในความถูกต้องของการวิเคราะห์ยิ่งขึ้น นำข้อมูลจากการอภิปรายและวิเคราะห์มาจัดกลุ่มเป็นแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการจัดองค์กรและบริบทของสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งประเด็นเหล่านี้เป็นสิ่งสะท้อนสถานะปัจจุบันของสถานศึกษา ต้องนำมาเขียนสรุปและกำหนดประเด็นสำคัญของการพัฒนา ตามความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพ การดำเนินงานทั้งระบบของสถานศึกษาให้มีคุณภาพสูงขึ้น มุ่งสู่เป้าหมายหลัก คือ การปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ คุณลักษณะของผู้เรียนให้ได้ตามมาตรฐานหลักสูตร

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ปัญหาสาเหตุและพิจารณาแนวทางแก้ไขตามประเด็นสำคัญ การพัฒนา ขั้นนี้เป็นการวิเคราะห์สาเหตุและปัญหา หรือความต้องการตามประเด็นสำคัญ การพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้เข้าใจสภาพปัญหา โดยใช้กระบวนการอภิปราย ระดมพลังสมอง และตัดสินใจและร่วมกันในการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์และยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาขั้นนี้ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. ทบทวนประเด็นสำคัญพัฒนา ทำความเข้าใจรายงานเสนอแนะประเด็นสำคัญ การพัฒนาที่ได้จากการประเมินความต้องการและความจำเป็น ซึ่งได้ระบุสถานภาพปัจจุบัน จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษา ความต้องการของผู้เรียน และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับลำดับประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนา หรืออื่น ๆ

2. ตัดสินใจเลือกประเด็นที่จะดำเนินการ คัดสรรประเด็นที่จะดำเนินการ บนพื้นฐานความจำเป็นเร่งด่วน แล้วกำหนดเป้าหมายการพัฒนา แสวงหาแนวทางจากมุมมองที่หลากหลาย และการพิจารณา การดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอนที่ยังไม่สอดคล้องกันทั่วทั้งสถานศึกษา จะทำให้ได้ประเด็นสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไขที่ค่อย ๆ คมชัดเป็นรูปธรรมขึ้น แนวทางแก้ไขปัญหบางประเด็น อาจปรับเปลี่ยนในกิจกรรมของทุกฝ่าย หรือจะ

ใช้งานวิจัยที่สมบูรณ์รองรับการดำเนินงาน แต่แนวทางแก้ไขบางประเด็นอาจจะมีลักษณะเพียงเพิ่มเติมบางสิ่งเข้าไป หลายครั้งที่การเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยกลับส่งผลกระทบต่อที่สำคัญ ใช้กระบวนการตัดสินใจร่วมกันบนพื้นฐานข้อมูลสารสนเทศ การประเมินความต้องการ และความจำเป็น และระลึกเสมอว่าการแก้ปัญหาโดยขาดการไตร่ตรองอย่างรอบคอบในสภาพที่ทรัพยากรจำกัดจะทำให้เกิดความเสียหาย

3. เขียนเป้าหมายการพัฒนา เป้าหมายการพัฒนาควรมีลักษณะ คือ เขียนโดยยึดผู้เรียน มุ่งเน้นผลลัพธ์จากการปรับปรุงคุณภาพที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน และสนองตอบมาตรฐานผู้เรียน มีความสอดคล้องกับพันธกิจของสถานศึกษา มีความชัดเจนไม่เกินจริง และสามารถวัดได้ มีกรอบเวลาอันเหมาะสมเพื่อการดำเนินงานให้บรรลุสำเร็จ

4. เขียนยุทธศาสตร์การพัฒนา ยุทธศาสตร์ที่ดีต้องเป็นยุทธศาสตร์ที่สามารถปฏิบัติได้ มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมโดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ใช้ในกระบวนการเรียน การสอนจะต้องมีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาโดยอยู่บนรากฐานทางทฤษฎี หรือหลักวิชาที่ถูกต้อง และมีผลการวิจัยเชิงประจักษ์ สนับสนุนประสิทธิภาพและประสิทธิผล แต่ละเป้าหมายการพัฒนา จะต้องมียุทธศาสตร์รองรับ ซึ่งเป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรมการดำเนินงานให้บรรลุผล ยุทธศาสตร์จะต้องบอกเกี่ยวกับระยะเวลา งบประมาณ และการพัฒนาบุคลากรที่จำเป็นเพื่อให้เกิดการดำเนินงานได้ตามเป้าหมาย ยุทธศาสตร์มีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐและพื้นที่ สรุปขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ และพิจารณาแนวทางการแก้ไขตามประเด็นการพัฒนา

ขั้นที่ 4 การกำหนดแผนปฏิบัติการรายปี ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดแผนปฏิบัติการรายปี แผนปฏิบัติการรายปีเป็นการสังเขปกิจกรรมต่าง ๆ ที่ตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ มีส่วนประกอบสำคัญ คือ บุคคลที่รับผิดชอบต่อการดำเนินงาน ตามยุทธศาสตร์ กรอบเวลาเริ่มต้น และสิ้นสุดของกิจกรรม ทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน ตามยุทธศาสตร์อันได้แก่ ฝ่ายกลุ่มวิชา สายวิชา บุคคลที่รับผิดชอบและงบประมาณ ของแต่ละกิจกรรม และตัวบ่งชี้ความสำเร็จและวิธีการประเมินผล

2. การตรวจสอบความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายการพัฒนา และแผนปฏิบัติการรายปี คณะกรรมการวางแผนควรได้ตรวจสอบความเชื่อมโยงระหว่างปัญหา เป้าหมายการพัฒนา และแผนปฏิบัติการ

ขั้นที่ 5 การเขียนแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา การเขียนแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรนัดหมายเวลาล่วงหน้าแผนพัฒนาคุณภาพ แหล่งงบประมาณ การวางแผน เปลี่ยนแปลงตั้งอยู่บนฐานงานวิจัย การประเมินผลพื้นฐานข้อมูล การแสดงความรับผิดชอบ

ที่ตรวจสอบได้ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการประสานความร่วมมือระหว่างกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. งบประมาณการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาจำเป็นต้องมีงบประมาณและทรัพยากรที่เพียงพอ ควรมีการระดมงบประมาณเพื่อใช้สนับสนุนกิจกรรมตามโครงการที่กำหนด เพื่อมั่นใจได้ว่าแผนที่กำหนดมีงบประมาณรองรับและดำเนินงานได้แน่นอน

2. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้สนับสนุนการแก้ปัญหาและการพัฒนา วิธีการสอนที่นำมาใช้จะต้องได้รับการศึกษาวิจัยแล้วว่ามีประสิทธิภาพจริงนำไปสู่ผลการเปลี่ยนแปลงในคุณภาพผู้เรียนได้ คณะกรรมการจัดทำแผนต้องสามารถแนะนำรูปแบบการสอนต่าง ๆ ได้ด้วย

3. การประเมินผลบนพื้นฐานข้อมูลการแสดงความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ และการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง การประเมินผลทุกด้านของสถานศึกษา จะต้องประเมินผลบนฐานข้อมูลที่เชื่อถือได้ เป็นจริง ได้รับการยอมรับ ซึ่งแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาที่ระบุให้มีการประเมินหลาย ๆ ประเภท จะให้ข้อมูลหลากหลายที่สามารถนำมาปรับปรุงจุดด้อยของสถานศึกษา หรือผลจุดเด่นของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

4. การประสานกิจกรรมกับโครงการอื่นหรือหน่วยงานอื่น แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาควรกล่าวถึง การประสานงานกับโครงการหรือหน่วยงานอื่น เพื่อให้มั่นใจว่ากิจกรรมมีทิศทางที่ชัดเจน สรุปการเขียนแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษามีข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นความสำคัญ

ขั้นที่ 6 การนำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ ขั้นตอนนี้กล่าวถึงความสำคัญของการยอมรับและพันธะผูกพันต่อแผนพัฒนา คุณภาพอันก่อให้เกิดการนำแผนไปปฏิบัติทั่วทั้งสถานศึกษา ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. การสร้างการยอมรับแผน สถานศึกษาสร้างการยอมรับและพันธะผูกพันต่อแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาของสถานศึกษา เพราะจะทำให้เกิดความร่วมมือและความผูกพันกับแผน ตระหนักในความรับผิดชอบต่อความสำเร็จของผู้เรียน และร่วมดำเนินการเพื่อให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ในขั้นตอนนี้สถานศึกษาโดยคณะกรรมการวางแผนนำแผนฉบับร่างสุดท้ายให้บุคลากรของสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน เขตพื้นที่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นว่ายังมีส่วนประกอบใดที่ควรเพิ่มเติมเพื่อให้การวางแผนเป็นไปด้วยความรอบคอบ รอบรู้ และรอบด้านอย่างแท้จริง

2. การมอบแผนปฏิบัติการอย่างเป็นทางการ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระบุการมอบหมายความรับผิดชอบให้กับหน่วยงาน บุคคล ควรมีการส่งมอบแผนให้กับหัวหน้า

กลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้าระดับชั้นตามสายการบังคับบัญชา ตลอดจนทีมงานอย่างเป็นทางการ ด้วย เพื่อผู้ปฏิบัติได้ทราบหน้าที่และขอบข่ายงานที่ต้องทำ ออกเป็นคำสั่งของสถานศึกษา

3. การทำความเข้าใจแผนผู้ปฏิบัติทำความเข้าใจส่วนต่าง ๆ ของแผน ได้แก่ เจตนารมณ์ของสถานศึกษา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย เป้าหมายการพัฒนายุทธศาสตร์ เทคนิค วิธีการใหม่ที่กำหนดไว้ในแผน สถานศึกษาต้องจัดให้มีการอบรม ซึ่งแจ้งก็จะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แผนปฏิบัติการรายปี ทำความเข้าใจกิจกรรม ขั้นตอน แนวทางการประเมินความสำเร็จ และเตรียมขั้นตอนการดำเนินการในรายละเอียด โดยมุ่งเน้นว่าทำอะไรจึงจะทำให้ประสบความสำเร็จได้ตามกำหนด จะมีการประเมินผลและรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างไร และการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามแผน

อัญชลี ธรรมะวิสิกุล (2552, เว็บไซท์) ได้ระบุถึงขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ว่า

1. สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้กับบุคลากรในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนทราบ
2. สถานศึกษา ศึกษาทบทวน วิเคราะห์ความเป็นมา สภาพปัจจุบัน ปัญหา จัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา
3. สถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา (รวมถึงผู้แทนจากชุมชน) ประชุมวางแผนร่วมกันเพื่อกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา และแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในช่วงเวลาที่กำหนด
4. สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นลายลักษณ์อักษร โดยการยอมรับร่วมกันจากคณะกรรมการสถานศึกษา (ซึ่งมีผู้แทนจากชุมชนร่วมด้วย)
5. ประกาศแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บุคลากรในสถานศึกษาและบุคลากรทั่วไป (ในชุมชน) ทราบ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, หน้า 18 - 62) ได้ระบุถึงขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ว่า การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 แต่งตั้งคณะทำงาน

ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพภายในและสภาพภายนอกของสถานศึกษา

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภายในและสภาพภายนอกของสถานศึกษา

ขั้นที่ 4 นำผลการวิเคราะห์สภาพภายในและสภาพภายนอกของสถานศึกษา ประมวล เป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา

ขั้นที่ 5 กำหนดกลยุทธ์ ตัวชี้วัดความสำเร็จ และชื่อโครงการ/กิจกรรม

ขั้นที่ 6 จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา

โดยจะแสดงรายละเอียดในแต่ละขั้นตงดังนี้

ขั้นที่ 1 แต่งตั้งคณะทำงาน คณะทำงานควรประกอบด้วยคณะบุคคลจากหลายฝ่าย ทั้งในและนอกสถานศึกษา เช่น หัวหน้างาน ผู้แทนครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้แทน ผู้ปกครอง ผู้แทนหน่วยงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และชุมชน ตามความเหมาะสม เพื่อให้คณะทำงานดำเนินการรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพภายในและสภาพภายนอก ของสถานศึกษา การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภายในด้านจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และสภาพ ภายนอก ด้านโอกาส อุปสรรคในการจัดการศึกษา จัดเก็บหรือรวบรวมจากแหล่งข้อมูล คือ ข้อมูลด้านกฎหมาย นโยบาย และอื่น ๆ เช่น การปกครอง นโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล ของกระทรวงศึกษาธิการ แนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แผนพัฒนาการจัดการศึกษาระดับชาติ ระดับหน่วยงาน มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ด้านข้อมูลของสถานศึกษา เช่น ข้อมูล ด้านคุณภาพผู้เรียน ข้อมูลด้านการจัดการศึกษา ข้อมูลด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ข้อมูล ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และข้อมูลด้านมาตรการส่งเสริม

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภายในและสภาพภายนอกของสถานศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพภายในด้านจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และสภาพภายนอก ด้านโอกาสและอุปสรรคของสถานศึกษานั้น มีการวิเคราะห์หลายแนวทางแต่ที่นิยมใช้ อย่างแพร่หลาย ได้แก่ รูปแบบการวิเคราะห์ตามแนวทาง SWOT Analysis ซึ่งมีข้อควรตระหนัก ดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกของสถานศึกษา (External environment) โดยวิเคราะห์สภาพที่เป็นโอกาส (Opportunity) หรือสภาพที่สถานศึกษาสามารถนำมาพัฒนา จุดแข็งหรือปรับปรุงแก้ปัญหาจุดที่ควรพัฒนาและสภาพที่เป็นปัญหาอุปสรรค (Threat) หรือสภาพ ที่สถานศึกษาต้องหาทางหลีกเลี่ยง โดยพิจารณาจากองค์ประกอบด้านสังคมและวัฒนธรรม

(Social & Cultural) เทคโนโลยี (Technology) สภาพเศรษฐกิจ (Economics) การเมือง และกฎหมาย (Political & Legal) ที่มีผลกระทบต่อสถานศึกษาโดยใช้หลักการระดมสมอง ผลการวิเคราะห์ได้สภาพที่เป็นโอกาสและปัญหาอุปสรรคของสภาพแวดล้อมภายนอก

2. วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของสถานศึกษา (Internal environment) โดยวิเคราะห์สภาพที่เป็นจุดแข็ง (Strengths) เพื่อคงสภาพหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นหรือสภาพที่เป็นจุดที่ควรพัฒนา (Weakness) หรือสภาพที่ต้องปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือยุบเลิก โดยพิจารณาจากองค์ประกอบ ด้าน โครงสร้างและนโยบายการบริหาร (Structure & Policy) การบริการและผลผลิต (Service & Products) คน (Man) การเงิน (Money) วัสดุ อุปกรณ์ (Materials) และการบริหารจัดการ (Management)

3. ประมวลผลการวิเคราะห์สภาพที่เป็นโอกาส ปัญหาอุปสรรค จุดแข็งและจุดอ่อน สังเคราะห์หาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของสถานศึกษา ซึ่งเป็นจุดขึ้น หรือจุดเริ่มต้น ของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

ขั้นที่ 4 การนำผลการวิเคราะห์สภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษา ประมวล เป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของสถานศึกษา การนำผลการวิเคราะห์สภาพภายใน และสภาพภายนอกของสถานศึกษา ประมวลเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของสถานศึกษา มีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

1. วิสัยทัศน์ หมายถึง ทิศทางหรือสภาพสถานศึกษาที่พึงปรารถนาในอนาคต ของสถานศึกษา ควรมีการกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน อาจจะเป็น 3 หรือ 5 ปี ที่มีความเป็นไปได้ โดยเมื่อสถานศึกษาได้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาจนประสบความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ แล้ว สถานศึกษาควรแก้ไขและพัฒนาจุดที่ควรพัฒนาให้ดีขึ้น คง หรือ เพิ่ม จุดเด่นของสถานศึกษา ให้มากขึ้น จนบรรลุวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาและเมื่อครบรอบระยะเวลาของวิสัยทัศน์ที่กำหนด สถานศึกษาสามารถปรับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้สูงขึ้น

2. การกำหนดพันธกิจของสถานศึกษา ดำเนินการ โดยนำวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา แต่ละคำ แต่ละข้อความ แต่ละส่วน มากำหนดภาระงาน ซึ่งเป็นแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้ บรรลุผลตามกิจกรรม คำสำคัญ (Keywords) /ข้อความในวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

3. การกำหนดเป้าหมาย ดำเนินการ โดยนำพันธกิจแต่ละข้อมาพิจารณาว่า ถ้าดำเนินการ ตามพันธกิจที่กำหนดแล้ว จะเกิดผลผลิตอะไร ผลผลิตที่จะเกิดขึ้นนั้น คือ เป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งจะต้องตอบการบรรลุวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาได้อย่างครบถ้วน

ขั้นที่ 5 กำหนดกลยุทธ์ ตัวชี้วัดความสำเร็จ และชื่อโครงการ/กิจกรรม เมื่อกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษาชัดเจนแล้ว ให้นำข้อมูล วิสัยทัศน์ พันธกิจ

เป้าหมายเหล่านั้นไปเป็นฐานคิดในการกำหนดกลยุทธ์ ตัวชี้วัดความสำเร็จและชื่อโครงการ/กิจกรรม

1. การกำหนดกลยุทธ์ การกำหนดกลยุทธ์ระดับองค์กรซึ่งเป็นกลยุทธ์ของสถานศึกษาดำเนินการ โดยนำเป้าหมายมาจัดหมวดหมู่หรือกลุ่มตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา แล้วนำกลุ่มเป้าหมายมาพิจารณาว่าจะใช้ข้อความหรือคำใดที่ครอบคลุมสื่อความได้ชัดเจนสำหรับตั้งเป็นชื่อกลยุทธ์

2. การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ ดำเนินการโดยนำเป้าหมายมาพิจารณาว่าแต่ละเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จได้จากตัวบุคคล งาน หรือหน่วยงาน เช่น นักเรียน ครู ผู้บริหาร บุคลากร งานสารสนเทศ งานวัดผลประเมินผล หรือชุมชน ฯลฯ

3. การกำหนดชื่อโครงการ/กิจกรรม การกำหนดชื่อโครงการ/กิจกรรม จะต้องสอดคล้องกับกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ แล้วพิจารณาหาชื่อโครงการ/กิจกรรมที่ครอบคลุมกลยุทธ์นั้น ๆ และเป็นรูปธรรมสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 6 จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เมื่อได้ข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ ตัวชี้วัดความสำเร็จ ชื่อโครงการ/กิจกรรม แล้วจะเป็นการนำข้อมูลทั้งหมดเข้าสู่ระบบการจัดทำเอกสารรูปเล่ม แผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ 3 - 5 ปี) ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

ส่วนที่ 1 แนะนำสถานศึกษาในภาพรวม เช่น ข้อมูลทั่วไปของชุมชน ประวัติความเป็นมาของสถานศึกษา ข้อมูลด้านการบริหาร ข้อมูลบุคลากร ข้อมูลนักเรียน ข้อมูลอาคารสถานที่และแหล่งการเรียนรู้ ผลงานที่ผ่านมา 3 ปี ฯลฯ

ส่วนที่ 2 ทิศทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา เช่น วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย

ส่วนที่ 3 กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และตัวชี้วัดความสำเร็จ

ส่วนที่ 4 โครงการและกิจกรรมตามกลยุทธ์ระดับองค์กร พร้อมเป้าหมายและงบประมาณ (แสดงเป็น 3 - 5 ปี)

ส่วนที่ 5 การกำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงาน

ภาคผนวก สำเนาคำสั่งคณะทำงาน/คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ 3 - 5 ปี)

บันทึกการให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ 3 - 5 ปี) ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ และพิจารณาแนวทางแก้ไขตามประเด็นสำคัญ

การพัฒนา

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดแผนปฏิบัติการรายปี

ขั้นตอนที่ 5 การเขียนแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 6 การนำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ

2. บริบทการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

จากการศึกษาเอกสารงานที่เกี่ยวข้องของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทองที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

อำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 มาตรา 36 และ 37 แห่งระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และข้อ 6 ของกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายมาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น

2. วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณ เงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษา และหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา และแจ้งจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบ และกำกับตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว

3. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

4. กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและในเขตพื้นที่การศึกษา

5. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

6. ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริม สนับสนุน การจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

7. จัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

9. ดำเนินการ และประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

10. ประสาน ส่งเสริม การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการ และคณะทำงาน ด้านการศึกษา

11. ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กร หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษา

12. ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับภารกิจภายในเขตพื้นที่การศึกษา ที่มีได้ระบุให้เป็นหน้าที่ของผู้ใดโดยเฉพาะ หรือปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

ผลการดำเนินงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง มีภารกิจในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุศักยภาพสูงสุด ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เพื่อนำข้อมูลผลสัมฤทธิ์จากการทดสอบมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ บรรลุตามเป้าหมาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

1. ด้านคุณภาพการจัดการศึกษา

1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป (O-NET) รายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2554 - 2555

1.2 ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 ครูผู้สอนมีเพียงพอและสามารถจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและให้ความสำคัญกับพื้นฐานและศักยภาพของผู้เรียน

1.4 สถานศึกษาทุกแห่งมีระบบประกันคุณภาพภายในและผ่านการประเมินการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาดขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

กลุ่มสาระ การเรียนรู้	ปีการศึกษา 2554		ปีการศึกษา 2555		ความต่าง ปีการศึกษา 2554/2555 ระดับ สพป. อ่างทอง	
	ระดับ สพฐ.	สพป. อ่างทอง	ระดับ สพฐ.	สพป. อ่างทอง		
ภาษาไทย	49.51	49.22	44.01	45.56	+ 1.55	- 3.66
สังคมศึกษาฯ	51.08	53.29	42.57	43.35	+ 0.78	- 9.94
ภาษาอังกฤษ	37.12	35.49	34.03	34.19	+ 0.16	- 1.30
คณิตศาสตร์	51.69	52.46	33.83	35.13	+ 1.30	- 17.33
วิทยาศาสตร์	40.45	39.32	36.09	36.16	+ 0.07	- 3.16
สุขศึกษาฯ	58.17	59.64	53.38	55.02	+ 1.64	- 4.62
ศิลปะ	46.20	48.98	50.70	53.16	+ 2.46	+ 4.18
การทำงานอาชีพฯ	54.45	55.97	52.20	55.76	+ 3.56	- 0.21

2. ด้านโอกาสทางการศึกษา

2.1 ประชากรในวัยเรียนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียม ทั้งถึงและตรงตามศักยภาพ และสนับสนุนให้มีกองทุนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ

2.2 จากการดำเนินงานการขับเคลื่อนตามกลยุทธ์ของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2556 อัตราออกกลางคัน รอบที่ 1 ตามกลยุทธ์ที่ 3 ขยายโอกาสทางการศึกษา จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ ประเด็นที่ 3.2 อัตราออกกลางคันไม่มีเด็กออกกลางคันได้ระดับคะแนน 5 สูงกว่าเป้าหมายและเกณฑ์ที่กำหนด ผู้พิการร้อยละ 0.79 และผู้ด้อยโอกาสร้อยละ 68.92 ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเป็นธรรม และทั่วถึงตามศักยภาพ

3. ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง และสถานศึกษา ตลอดจนองค์กรคณะบุคคลตามกฎหมาย มีความพร้อม และสร้างความเข้มแข็งต่อองค์กรบุคคลทั้งในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง และสถานศึกษา ตลอดจนความร่วมมือของผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน จึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งจะเป็นกลไกนำไปสู่การบริหารจัดการที่จะปฏิบัติหน้าที่

ตามหลักธรรมาภิบาลอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล โดยใช้เครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วน มีวิสัยทัศน์ คือ มุ่งจัดการศึกษาอย่างทั่วถึง นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐาน สุขภาพดี มีคุณธรรม และรักความเป็นไทย พันธกิจ คือ จัดส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ประชากรวัยเรียนทุกคนอย่างทั่วถึง มีความรู้ คู่คุณธรรม มีความเป็นไทย ห่างไกลยาเสพติด มีความสามารถ และคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาสู่คุณภาพระดับสากล ด้วยการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมและกระจายอำนาจตามหลักธรรมาภิบาล โดยมีเป้าประสงค์หลัก ดังนี้

1. นักเรียนทุกคนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ
2. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี อย่างทั่วถึง และได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ทั่วถึงและเสมอภาค
3. ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มตามศักยภาพ
4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทองและสถานศึกษา มีความเข้มแข็งตามหลักธรรมาภิบาล และเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สู่คุณภาพระดับมาตรฐานสากล

และมีกลยุทธ์ในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ดังนี้

1. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตรและส่งเสริมความสามารถด้านเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้
2. ปลูกฝังคุณธรรม ความเป็นไทยและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมและห่างไกลยาเสพติด
3. ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึง ครอบคลุม ผู้เรียนให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ และลดอัตราการออกกลางคันให้เป็นศูนย์ โดยระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็ง
4. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ
5. พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการตามแนวทางการกระจายอำนาจทางการศึกษาหลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

จุดเน้นการดำเนินงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง กำหนดจุดเน้นการดำเนินการ ในปีงบประมาณ พ.ศ.2557 โดยแบ่งเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 จุดเน้นด้านผู้เรียน

1. นักเรียนมีสมรรถนะสำคัญ และความสามารถทางวิชาการ เพื่อพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ดังต่อไปนี้

1.1 นักเรียนปฐมวัยมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่สมดุล เหมาะสมกับวัย และเรียนรู้อย่างมีความสุข

1.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบระดับชาติ (O-NET) กลุ่มสาระหลัก เพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 3

1.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความสามารถด้านภาษา ด้านคำนวณ และด้านการใช้เหตุผล

1.4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

1.5 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีสมรรถนะในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ

1.6 นักเรียนมีทักษะชีวิต ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์อย่างน้อย 2 ภาษา ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เหมาะสมตามช่วงวัย

2. นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม รักความเป็นไทย มีคุณลักษณะและทักษะทางสังคม ที่เหมาะสม ดังต่อไปนี้

2.1 นักเรียนระดับประถมศึกษา ใฝ่เรียนรู้ ใฝ่ดี และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

2.2 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีทักษะการแก้ปัญหา และอยู่อย่างพอเพียง

3. นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับการส่งเสริม และพัฒนาเต็มศักยภาพ

3.1 เด็กพิการได้รับการพัฒนาศักยภาพเป็นรายบุคคลด้วยรูปแบบที่หลากหลาย

3.2 เด็กด้อยโอกาสได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร และอัตลักษณ์แห่งตน

3.3 นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ได้รับการส่งเสริมให้มีเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี พื้นฐานทางวิศวกรรมศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา กีฬา ดนตรีและศิลปะ

3.4 นักเรียนที่เรียนภายใต้การจัดการศึกษาโดยครอบครัว สถานประกอบการ องค์กรเอกชน และสถานศึกษาทางเลือก ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ

3.5 เด็กกลุ่มที่ต้องการการคุ้มครองและช่วยเหลือเป็นพิเศษ ได้รับการคุ้มครอง และช่วยเหลือเยียวยา ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย

ส่วนที่ 2 จุดเน้นด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา

1. ครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.1 ครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนและพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และประชาคมโลก

1.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความรู้ ความสามารถตามมาตรฐานที่กำหนด และสามารถจัดการเรียนการสอน ที่ส่งผลให้นักเรียนพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

1.3 ครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถใช้ภาษาอังกฤษ และภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียนในการสื่อสาร อย่างน้อย 1 ภาษา

1.4 ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้

2. การพัฒนาระบบแรงจูงใจ เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีขวัญ และกำลังใจ และแสดงศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ

2.1 ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีขวัญกำลังใจในการพัฒนาตนเองตามมาตรฐาน คุณวุฒิ

2.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีขวัญกำลังใจ ได้รับการจูงใจในการพัฒนาผู้เรียน เต็มศักยภาพ

2.3 ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีผลงานการสอนที่แสดงศักยภาพการสอน อย่างมืออาชีพ เป็นเชิงประจักษ์ และได้รับการเชิดชูเกียรติอย่างเหมาะสม

3. การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม

3.1 ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ตามมาตรฐานวิชาชีพ

3.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีจิตวิญญาณ และอุดมการณ์ ที่มุ่งพัฒนาการศึกษา ของชาติ และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม

3.3 ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีทักษะในการเข้าถึงและดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ส่วนที่ 3 จุดเน้นด้านการบริหารจัดการ

1. สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง บริหารจัดการ โดยเน้นการมีส่วนร่วม และมีความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน

1.1 สถานศึกษาที่ไม่ผ่านการรับรองคุณภาพภายนอก และที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ได้รับการแก้ไขแทรกแซง ช่วยเหลือ นิเทศ ติดตาม เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อ่างทอง ทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนและเป็นผู้ประสานงานหลัก เพื่อให้สถานศึกษาทำแผนพัฒนา เป็นรายโรงเรียนร่วมกับผู้ปกครองชุมชน และองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.2 สถานศึกษาบริหารจัดการโดยมุ่งการมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบต่อผล การดำเนินงาน เพื่อประโยชน์สูงสุดของนักเรียน สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ใช้บริการและสังคม

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง บริหารจัดการ นิเทศ ติดตาม ประเมินผล อย่างเข้มแข็ง โดยมุ่งการมีส่วนร่วม และความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน เพื่อประโยชน์สูงสุดของนักเรียน สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ใช้บริการและสังคม

1.4 องค์กรคณะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ดำเนินการ และติดตามประเมิน การดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มแข็ง เพื่อประโยชน์สูงสุดคือคุณภาพการจัดการ เรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ

2. สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง จัดการศึกษา อย่างมีคุณภาพ ตามระดับมาตรฐาน

2.1 สถานศึกษาจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามระดับมาตรฐานที่สูงขึ้น เทียบเคียง กับประเทศผู้นำด้านคุณภาพการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน

2.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ส่งเสริมสนับสนุนให้ มีจัดการศึกษาที่มีคุณภาพตามระดับมาตรฐานที่สูงขึ้น เทียบเคียงกับประเทศผู้นำด้านคุณภาพ การศึกษาในภูมิภาคอาเซียน

และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทองยังมีการวางบทบาทของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงาน ดังนี้

1. จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศผู้เรียนรายบุคคล/รายสถานศึกษา
2. จัดทำ/ส่งเสริมให้มีแผนพัฒนาผู้เรียนตามจุดเน้นระดับเขตพื้นที่/สถานศึกษา
3. ออกแบบระบบส่งเสริมสนับสนุนและประกันคุณภาพที่จะช่วยสถานศึกษา ให้ดำเนินการตามจุดเน้น

4. ทำแผนและนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลที่คล่องตัวและต่อเนื่อง

5. จัดทำรายงานความก้าวหน้าของผู้เรียน/สถานศึกษา ตามจุดเน้น

จากการศึกษาเอกสารงานที่เกี่ยวข้องของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อ่างทองที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจะเห็นได้ว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทองมีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทองให้มีคุณภาพและพัฒนาขึ้น ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทองจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาต่อไป

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยในประเทศ

มงคล ชูทิพย์ (2546, หน้า 160) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับสภาพการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวทางประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศราวุธ ดวงพิลา (4546, หน้า 97) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร โดยภาพรวมการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติการแตกต่างกัน และผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ไสว วงศ์สาลี (2546, หน้า 86) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ตามทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับมากทั้งทั้งภาพรวมและการดำเนินการ

ในแต่ละขั้นตอน ปัญหาการดำเนินงานวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษาอยู่ในระดับน้อยในทั้งภาพรวมและการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน และปัญหา การดำเนินการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มี ประสบการณ์ในการทำงานต่างกันและผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มี ขนาดต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกัน

ทวี ชิวปรีชา (2548, หน้า 121) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาในการจัดทำ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1 - 2 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดทำแผนพัฒนา คุณภาพการศึกษาด้านวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1 - 2 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาจังหวัดนครปฐม ปรากฏว่า การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านวิชาการ ของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยภาพรวมและขั้นตอนต่าง ๆ 6 ขั้นตอน

สุริพร สุกพันธ์ (2550, หน้า 77) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงาน ตามกระบวนการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามทัศนะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามกระบวนการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประถมศึกษา ในเขตอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามทัศนะ ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับปัญหาที่พบของกระบวนการ วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับน้อย

3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

โคเบอร์ (Kober, อ้างถึงใน ไสว วงศ์สาลี, 2546, หน้า 57 - 58) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ได้จริงของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของอิรินอยส์ เกี่ยวกับ ความสำคัญของโรงเรียน ผลผลิต และอิทธิพลของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผลการศึกษาพบความแตกต่างระหว่าง ความเข้าใจของผู้บริหารกับงานศึกษาด้านภาวะการณ์เป็นผู้นำ และกระบวนการวางแผนที่มีต่อปัจจัย ผลผลิต และผลกระทบต่อแผนพัฒนาสถานศึกษา ในด้านปัจจัยพบความแตกต่างระหว่างงานเขียนและผู้บริหาร ในส่วนที่เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ หัวหน้าคิก หมวด การพัฒนาทีมงาน การสื่อสารและการมีส่วนร่วมของทีม เมื่อมองด้านผลผลิต มีความแตกต่างด้านทัศนคติ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของทีมและการจัดสรรทรัพยากร เมื่อมองด้าน อิทธิพลที่มีต่อแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาพบความแตกต่างด้านการจัดการสอน ผลสัมฤทธิ์ของ

นักเรียน หลักสูตรและบรรยากาศโรงเรียน นอกจากนั้นยังมีความเข้าใจที่แตกต่างกันของผู้บริหารระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา งานวิจัยนี้ยังเสนอแนะให้พัฒนาการประสานระหว่างทฤษฎีการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษากับผู้นำกระบวนการวางแผนมาใช้

บั๊ก (Bugg, อ้างถึงใน สราวุธ ดวงพิลา, 2546, หน้า 71) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประกันคุณภาพและการวางแผนส่งเสริมแก้ไขในโรงเรียนมัธยมศึกษา อินลินนอยส์ จากผลการศึกษาของรัฐอินลินนอยส์ การประกันคุณภาพการศึกษาได้มีการส่งเสริมการวางแผนเป็นเครื่องมือช่วยในการพัฒนาระบบการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาอินลินนอยส์ และมีการกำหนดขอบเขตการปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา จากผลการศึกษาวิจัย จะมีข้อปฏิบัติอยู่ 3 ระยะเวลาคือ โรงเรียนมัธยมศึกษาจะมีกิจกรรมปฏิบัติร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และได้ผลลัพธ์จากการร่วมประชุม ผู้บริหารโรงเรียนจะพิจารณาเอกสารสำคัญในของโรงเรียนทั้ง 2 กระบวนการคุณภาพภายในและคุณภาพภายนอก ประกอบด้วยรายงานและมีการตั้งคำถามเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบและจะต้องรวบรวมข้อมูลภายใน 6 วัน โดยนำหัวข้อเรื่องเอกสารข้อไล่นำเสนอต่อคณะกรรมการได้พิจารณาและลงความคิดเห็นในระเบียบวาระการประชุม

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานั้นเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสถานศึกษา ถึงแม้จะมีอุปสรรคและปัจจัยต่างๆ สมบูรณ์และทันสมัยเพียงใดก็ตาม หากสถานศึกษาไม่มีกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา การปฏิบัติงานย่อมไม่มีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้สถานศึกษาเกิดความล้มเหลว ดังนั้นสถานศึกษาจะต้องมีกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ดีขึ้น การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงใช้กรอบแนวคิดในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ทั้ง 6 ด้าน ดังนี้ คือ 1) การเตรียมการจัดทำแผน 2) การประเมินความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษา 3) การวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ แนวทางแก้ไข 4) การกำหนดแผนปฏิบัติการรายปี 5) การเขียนแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 6) การนำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ